

De Siegestssäule

Militaristisch én homo-symbool

[Achtergrond](#) - 24 mei 2011 - Auteur: Hidde van der Wall

(28-7-2008, update mei 2011) Berlijns bloeiende homoscene heeft haar als symbool omarmd, voor sommige politici staat ze nog steeds voor het oude, militaristische en onverdraagzame Duitsland en menig Berlijner viert er gewoon graag Oud en Nieuw: Goldelse, de Siegestssäule midden in Berlijn, is na een uitgebreide renovatie weer open voor het publiek.

Update 24 mei 2011: Haar roerige verleden is Goldelse niet in de koude kleren gaan zitten. Ze bevond zich in slechte staat en verloor regelmatig een stukje bladgoud. Maar nu straalt ze na een 17 maanden durende renovatie weer als vanouds. Honderden nieuwe velletjes bladgoud sieren de Siegestssäule; trappen, muren en reliëfs zijn gereconstrueerd en de tegeltjes in de tunnel zijn voorzien van een beschermlaag tegen graffiti. Het kost wat - 4,3 miljoen euro, voor een groot deel betaald door de Europese Unie - maar dan heb je ook wat.

Het is een verplicht nummer van een bezoek aan Berlijn: de Siegestssäule. Je moet er 285 treden voor beklimmen om op het uitzichtplatform op 50 meter hoogte terecht te komen, maar dan heb je ook een spectaculair uitzicht. Je kijkt uit over de Oost-West-as die in een rechte lijn van Unter den Linden tot diep in de westelijke buitenwijken loopt; de nieuwbouw van de Potsdamer Platz en de Hauptbahnhof, Tiergarten, de Brandenburger Tor en de Rijksdag.

De imposante overwinningszuil staat midden op de Große Stern, een enorme rotonde in Tiergarten, het uitgestrekte park in het hart van Berlijn. De zuil is van veraf zichtbaar. Bovenop staat het vergulde standbeeld van overwinningsgodin Victoria. De zestien meter hoge dame, door de volksmond liefkozend 'Goldelse' (Goudelsje) genoemd, draagt een IJzeren Kruis en een helm getooid met Pruisische adelaars.

Je bereikt haar via twee tunnels onder de rotonde. De toegangsgebouwen van deze tunnels zijn een mooi voorbeeld van de architectuur in de nazi-tijd. In de sokkel van de zuil bevindt zich een vrij armoedige tentoonstelling over monumenten in Duitsland. Op de eerste etage is een mozaïek van de oorlogen te zien, waaraan de zuil herinnert.

Vergulde kanonnen

De Siegestsäule werd gebouwd na de 'Einigungskriege', de drie oorlogen waarin Pruisen en zijn bondgenoten tussen 1864 en 1871 de Duitse eenheid bevochten. In 1864 versloegen Pruisen en Oostenrijk samen Denemarken, waarbij Sleeswijk-Holstein werd veroverd en het nationale sentiment in Duitsland werd opgezweept. Vervolgens rekende Pruisen af met zijn rivaal Oostenrijk, dat zo buiten de Duitse eenheid werd gestoten, die in 1871 in Versailles, na een eclatante overwinning op Frankrijk, werd uitgeroepen.

De drie oorlogen en de glorieuze intocht van de Pruisische troepen in Berlijn in 1871 staan uitgebeeld in vier reliëfs in de sokkel van de zuil. Buitgemaakte vergulde kanonnen maken de Siegestsäule compleet. Aan de noordkant van het plein staan monumentale standbeelden van de generaals die Frankrijk op de knieën dwongen, Albrecht von Roon en Helmuth von Moltke, en van het meesterbrein achter de eenwording: Otto von Bismarck.

In 1873, op de derde verjaardag van de Slag bij Sedan - de belangrijkste slag uit de Frans-Duitse Oorlog - werd de Siegestsäule feestelijk ingewijd. Oorspronkelijk stond de zuil op het plein voor de Rijksdag, waar zij het beginpunt vormde van de Siegestallee: een laan in Tiergarten met beelden van helden uit de Duitse (militaire) geschiedenis, waar ook de beelden van Bismarck, Moltke en Roon stonden.

Welthauptstadt Germania

Maar Hitler wilde Berlijn omtoveren in de 'Welthauptstadt Germania'. Daarom moest de Siegestsäule in 1938, samen met de drie standbeelden, worden verplaatst naar de Große Stern. Hitler vond dat de glorierijke overwinning op Frankrijk, die tot de stichting van het Tweede Rijk had geleid - het eerste was het Heilige Roomse Rijk - een prominente plaats in de nieuwe stad verdiende en plaatste de zuil middenin de Oost-West-As. Deze immens brede allee is een van de weinige gerealiseerde delen van de Germaniaplannen.

Bij deze verplaatsing werd de zuil, die tot dan toe uit drie trommels bestond, met een vierde trommel 7,5 meter opgehoogd. Het verhaal gaat dat de drie trommels de drie overwinningen in de 'Einigungskriege' symboliseerden en dat Hitler van deze gelegenheid gebruik maakte om alvast een trommel toe te voegen voor de komende overwinning, in wat later de Tweede Wereldoorlog zou worden.

Die oorlog doorstond de Siegestsäule vrijwel onbeschadigd; kort daarna kwam zij weer in gevaar. Bezettingmacht Frankrijk, waar de nederlaag van 1871 een nationaal trauma was, wilde de zuil laten opblazen, maar de Britten en

Amerikanen weigerden daaraan mee te werken. De reliëfs werden wel verwijderd en meegenomen naar Parijs. Pas in jaren tachtig werden zij ter gelegenheid van de viering van 750 jaar Berlijn weer teruggeplaatst.

'Queer' Berlijn

In het huidige Berlijn speelt de zuil een bescheiden rol. Zij heeft niet de sterke symbolische waarde van bijvoorbeeld de Brandenburger Tor. In de hoogtijdagen van de Love Parade kwamen de dansende menigten uit Oost en West samen bij de gouden engel. Voor de gewone Berlijner is de zuil vooral het middelpunt van de 'Silvesterparty' die hier ieder jaar met Oud en Nieuw een miljoen feestvierders naartoe lokt. Daarnaast heeft de bloeiende homoscene de Siegessäule als symbool omarmd. Niet alleen is het gratis maandblad van queer Berlijn naar de zuil vernoemd, ook de jaarlijkse parade voor gelijke rechten wordt hier traditiegetrouw met een groot feest afgesloten.

Voor sommigen symboliseert de zuil echter nog steeds het oude, militaristische en onverdraagzame Duitsland, waarmee de huidige Berliner Republik liever niet geassocieerd wil worden. Dat bleek vorige week weer eens toen de Amerikaanse presidentskandidaat Barack Obama, gedwongen door Angela Merkels 'nee' tegen een optreden bij de Brandenburger Tor, ruim tweehonderdduizend Duitse fans toesprak bij de Siegessäule. Vanuit de CDU en de liberale FDP kwam felle kritiek op de keuze van Obama om juist hier te spreken. Hij onderschatte daarmee de negatieve symboliek van de zuil, aldus de critici, die de overwinning op huidige bondgenoten uitbeeldt en door de nazi's haar huidige vorm en omgeving kreeg.

Jaarlijks moet de gereoveerde zuil meer dan 200 duizend bezoekers trekken. De toegangsprijs 3 euro.

Hidde van der Wall is historicus en won in 2007 de Volkskrant/DIA-Scriptieprijs. Hij verblijft regelmatig in Berlijn.

Afbeeldingen:

Mozaïek: [honma, www.flickr.com](#)

Reliëf Siegessäule: [Bernt Rostad, www.flickr.com](#)

Overig: Duitslandweb

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3070/de-siegessaule>